

Asia: VN/17877/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista

Lausunnonantajan lausunto

Toimivaltaisen viranomaisen (Ruokavirasto) nimeäminen (2 §)

-

Valvonta ja tarkastukset (4-13 §)

-

Perustellut huolenaiheet (14 §)

-

Hallinnolliset seuraamukset (15-19 §)

-

Rikkomusmaksu ja hallinnollinen seuraamusmaksu (20-24 §)

-

Määräaikainen sulkeminen hankintojen ja julkisen rahoituksen ulkopuolelle (25 §)

-

Erinäiset säännökset ja voimaantulo (26-31 §)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

GS1 Finland on käynnistänyt yhdessä kotimaisen elintarviketeollisuuden ja päivittäistavarakaupan toimijoiden sekä tuottajien kanssa kehitysprojektin, joka pyrkii käytännön tasolla ratkomaan EU:n metsäkatoasetuksen ruokaketjulle asettamia uusia tietovaateita. Projektin tavoitteena on rakentaa kaikille elintarvikeketjun toimijoille yhteinen toimintamalliehdotus asetuksen edellyttämien tietojen keräämisestä ja välittämisestä osapuolelta toiselle 31.8.2024 mennessä.

Projektin perusteella voidaan todeta, että Metsäkatoasetuksesta yrityksille aiheutuvat kustannukset jakaantuvat tietojärjestelmä- ja hallinnollisiksi kuluiksi. Ruokaketjun yritys joutuu investoimaan järjestelmämuutoksiin sekä jatkuviin henkilöresursseihin. Mitä enemmän prosesseja pystytään automatisoimaan, manuaalisen työn tarve vähenee (esim. tiedon kirjaaminen järjestelmään koneluettavassa muodossa vs. manuaalinen kirjaaminen).

Asetuksen vaatimia järjestelmämuutoksia ovat mm.

Järjestelmän rakentaminen huolellisuusvelvoitetta varten

Eräseurannan hallinta

Eräkohtaisen tiedon kerääminen

Eräkohtaisten tietojen säilyttäminen (5v)

Eräkohtaisten tietojen välittäminen eteenpäin (toimitussanomamuutokset)

DDS-ilmoitusten tekeminen Traces-järjestelmään

Yrityksillä on hyvin erilainen tilanne nykyisten järjestelmien kyvykkyyden osalta. Yleisesti voidaan sanoa, että suurimmat kulut ja työmäärä (sekä työaika) järjestelmien muokkaamiseen kuluu erän seurannan rakentamiseen tai sen tarkennuksiin raaka-ainetasolle. Tietojärjestelmäkulujen arvioidaan olevan yleisesti 50-150.000 eur riippuen yrityksestä ja sen tuotteista. Arvio on, että pienelläkin yrityksellä muutokset voivat maksaa 100 000€. Kuluja voidaan välttää jättämällä osa työstä manuaaliseksi (esim. jos tuotelukumäärä ja/tai volyymi on hyvin pieni, alle 10).

Arvio tarvittavista henkilöresursseista kun prosesseja on jo automatisoitu pitkälle on noin 40-50 h /kk.

Muita huomioita

Kehitysprojektissa on tähän mennessä tunnistettu seuraavat kehityskohdat. 15.5.2024 julkaistut API-rajapinnat Traces-alustalle DDS-ilmoitusten tekemistä varten on hyvä alku toimeenpanossa. Ensimmäinen testausvaihe kuitenkin osoitti alustassa rakenteellisia ongelmia. Työaikaa yrityksissä muutosrakentamiselle tarvitaan vähintään 4–6 kuukautta sen jälkeen, kun rakenne on kunnossa. Lisäksi rajapintojen ja sanomien rakentaminen vaatii määrätykset siitä, onko ketjussa tarve siirtää geolokaatiotietoja vai Traces-alustalta saatavia numeroita.

1. Kotimaisten nautatuotteiden osalta DDS-ilmoitusten tekemistä varten toimijoilla tulee olla pääsy Nauta- ja pitopaikkarekisteriin API-rajapintoja hyödyntäen. Tieto eläinten elinkaaren sijainneista on Suomessa olemassa paremmin kuin monessa muussa EU-maassa, saati EU:n ulkopuolella. Pällekkäisen työn välttämiseksi tarvitaan oikeudet tietojen hyödyntämiseen ja mahdollisuus rakentaa digitaaliset tiedonsiirtorajapinnat. Työaikaa yrityksissä rajapintojen rakentamiselle tarvitaan vähintään 6–12 kuukautta.

2. Traces-numeroiden kuljettamiseksi ruokaketjussa tarvitaan muutoksia toimitussanomoihin. Muutosten tekeminen yrityksissä asetuksen vaatimassa aikataulussa edellyttää, että sanomakuvaukset ovat saatavilla. Sanomakuvauksien muutoksissa tulee seurata kansainvälistä standardointia, mikä voi aiheuttaa viivästystä kuvauksien valmistumiseen. Sanomakuvauksia ja toteutusta varten tarvitaan viranomaisilta vahvistus sanomille tarvittavasta tietosisällöstä. Työaika sanomamuutoksiin ja sanomille tarvittavien tietojen keräämiseen liittyviin prosessimuutoksiin yrityksissä tarvitaan vähintään 6–12 kuukautta.

Jo teknisten aikatauluhaasteiden takia on selvää, että metsäkatoasetuksen toimeenpano vaatii lisää aikaa. Lisäksi ohjeiden puute on jättänyt monta asiaa avoimeksi, ja on hyvin epätodennäköistä, että asetuksen ongelmakohtia voidaan ratkoa vain ohjeistuksella. Toteutuksen kannalta oleellisiin tulkintoihin tarvitaan vahvistukset ennen asetuksen täytäntöönpanon aloitusta yrityksissä.

Ohjeiden saamisen jälkeen yritykset tarvitsevat siirtymäaika kaikkineen 12–18 kuukautta. 1.1.2025 alkaen yritykset voivat aloittaa tiedonkeruun niiltä osin kuin tietoja on saatavilla. Valvonnassa on painotettava neuvontaa ja ohjeistusta hyvin pitkään, eikä seuraamuksia tule käyttää ennen kuin järjestelmä on toiminnassa ja kaikki yrityskäyttäjät koulutettu.

Hulkkonen Satu
GS1 Finland Oy